

Sociale veerkrachtmonitor Groningen – Sociale participatie

Sociaal contact en ondersteuning

Sociale contacten in de eigen omgeving zijn voor een ieder in de samenleving vaak een basis voor deelname aan de samenleving. Sociale contacten kunnen mensen ondersteunen in hun geluk, maar ook in hulp en ondersteuning bij gezondheidsproblemen, het versterken van hun weerbaarheid en verrijken van perspectieven, door het delen van ervaringen. De overheid verwacht ook meer ondersteuning vanuit het eigen sociale netwerk, zodat mensen kunnen blijven participeren in de samenleving. Recent bleek weer uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau dat contacten met de sociale omgeving niet voor iedereen toereikend waren om zorg en ondersteuning te organiseren (SCP, 2017). Het landelijke beeld laat zien dat frequent contact met familie en vrienden over de afgelopen jaren redelijk stabiel is gebleven. Ongeveer 83 procent van de Nederlanders geeft aan regelmatig contact te hebben, ongeveer 2 procent zelden of nooit.

Het Sociaal Planbureau Groningen onderzoekt verschillende vormen van participatie en meedoen in de provincie Groningen in de Sociale veerkrachtmonitor. Voor deze publicatie (2017) wilden we weten wat de ervaringen van Groningers zijn in hun eigen informele netwerk. Met wie is er contact, maar veel belangrijker, hoe wordt het contact ervaren? Draagt het bij aan een gevoel van eigenwaarde en deelname aan de samenleving? En hebben mensen belang bij contacten via sociale organisaties? Met deze publicatie geven we inzichten in de sociale omgeving van Groningers.

In totaal hebben ruim 2.400 leden van het Groninger Panel meegedaan aan het onderzoek (51%).

77%

tevreden

16%

neutraal

7%

ontevreden

met sociale contacten

Behoefte aan meer contact met

14%

Familie

22%

Vrienden

6%

Buren

Sociale veerkrachtmonitor Groningen – Sociale participatie

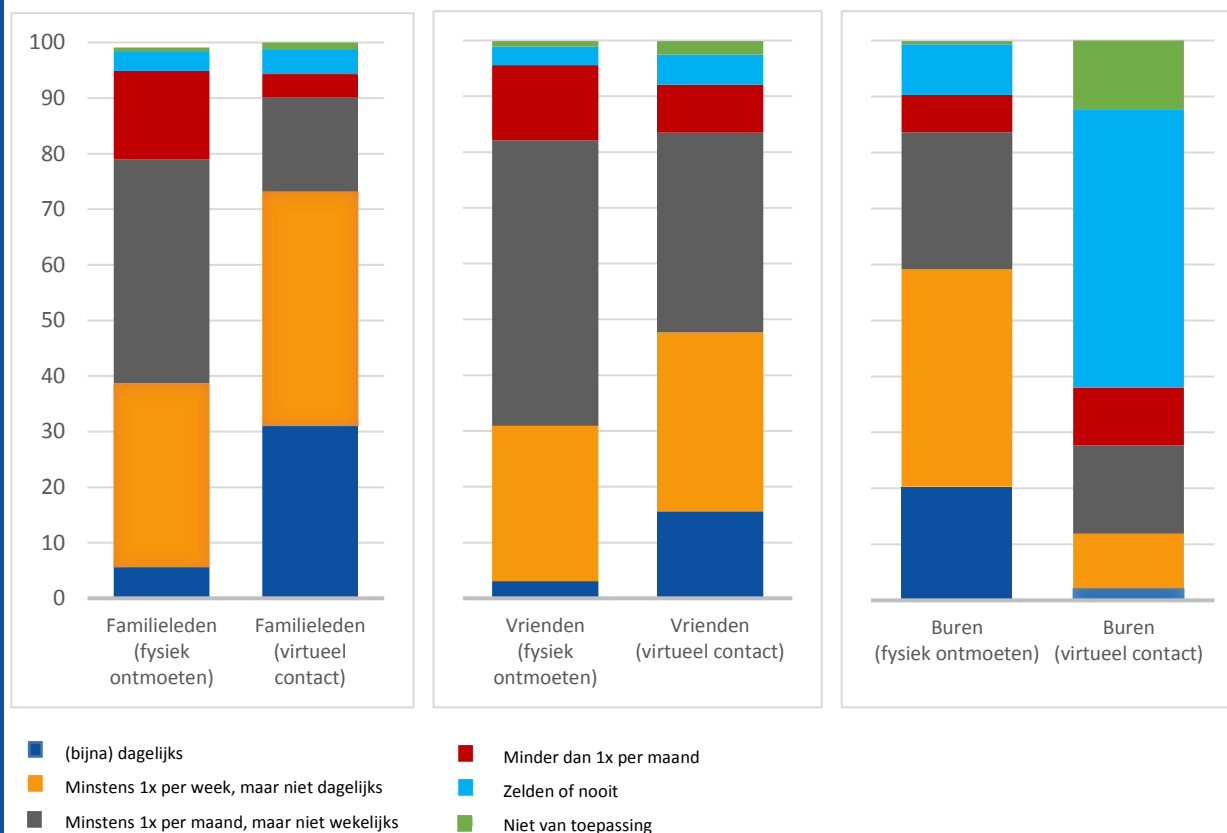
Inwoners Groningen veel fysiek contact met buren, meer virtueel contact met familie en vrienden

In het algemeen heeft een groot aandeel van de inwoners van de provincie Groningen contact met mensen in hun omgeving en is ook tevreden over dat contact. De mensen die vooral belangrijk zijn in het sociale contact zijn familieleden, vrienden en (directe) buren.

Omdat het mobiele contact tussen mensen sterk is toegenomen en dit ook in toenemende mate wordt gewaardeerd als een manier om contact te onderhouden, is er een onderscheid gemaakt tussen fysiek ontmoeten en virtueel contact. Familie en vrienden spreken de inwoners van Groningen dan ook het vaakst over de telefoon of via andere manieren van virtueel contact. Het ontmoeten is beduidend minder frequent, maar de meeste Groningers geven aan wel contact te hebben met familie en vrienden.

De inwoners van Groningen ontmoeten hun buren het vaakst in levende lijve. Dit gebeurt bij 20 procent op (bijna) dagelijkse basis. We kunnen hier niet afleiden hoe sterk dit contact is, of dat dit over het algemeen om een losse begroeting gaat. Het beeld laat wel zien dat Groningers over het algemeen weten wie zijn of haar buren zijn. Het virtueel contact met de buren is veel minder frequent, zo niet afwezig. Dit lijkt logischerwijs verband te houden met de korte afstand tot de buren.

Fysiek ontmoeten en virtueel contact met familie, vrienden en buren (%)

Sociale veerkrachtmonitor Groningen – Sociale participatie

Virtueel contact beduidend hoger bij jongeren en vrouwen

Om meer zicht te krijgen op hoe het contact tussen groepen Groningers verloopt, is het goed te verdiepen op verschillende groepen.

Zo komt er uit de antwoorden naar voren dat ouderen (75 jaar en ouder) relatief veel contact hebben met hun burens. Onder jongeren (18-34 jaar) is er juist meer contact met familie en vrienden. In de groep van middelbare leeftijd (50-64 jaar) zijn er relatief minder fysieke ontmoetingen met hun sociale contacten. Ouderen worden vaak omschreven als kwetsbare groep, met weinig sociale contacten. In dit panelonderzoek zien we inderdaad dat de oudere panelleden relatief minder contact hebben met vrienden en dat ze beduidend minder virtueel contact hebben.

Onder mannen en vrouwen bestaan er ook verschillen. Mannen hebben relatief vaker fysiek contact met familie, vrienden en burens, terwijl vrouwen beduidend vaker virtueel contact hebben met deze groepen. Mannen stappen vooral vaker af op hun burens dan vrouwen.

De panelleden uit de stad hebben relatief meer contact met vrienden, Groningers op het platteland hebben meer contact met burens. Onder familie zijn er geen grote verschillen, er zijn iets meer fysieke ontmoetingen bij mensen van het platteland.

Mensen met een lagere opleiding hebben vaker fysiek contact, vooral met burens en familie, terwijl mensen met een hogere opleiding relatief vaker contact hebben via de telefoon en app. Dit geldt vooral voor vrienden en familie. Virtueel contact met burens is ongeveer gelijk. In het algemeen hebben lager opgeleiden minder virtueel contact.

Meer fysieke ontmoetingen

man

lager opgeleid

jongeren
(18-34jr)

62% wekelijks
contact met burens

45% wekelijks
contact met familie

47% wekelijks
contact met vrienden

Meer virtueel contact

vrouw

hoger opgeleid

jongeren
(18-34jr)

76% wekelijks
contact met familie

45% wekelijks
contact met vrienden

88% wekelijks
contact met familie

Sociale veerkrachtmonitor Groningen – Sociale participatie

Jongeren en vrouwen meer tevreden met contact

Het is belangrijk het onderscheid te blijven maken tussen het hebben van sociale contacten en er tevreden mee zijn. Waar een groot aantal inwoners van Groningen aangeeft wel contact te hebben met verschillende groepen, weten we dan nog niet of deze contacten hen ook daadwerkelijk ondersteunen. Iets meer dan driekwart van de panelleden is tevreden met zijn of haar sociale contacten, maar we kunnen daar nog wat verder op inzoomen.

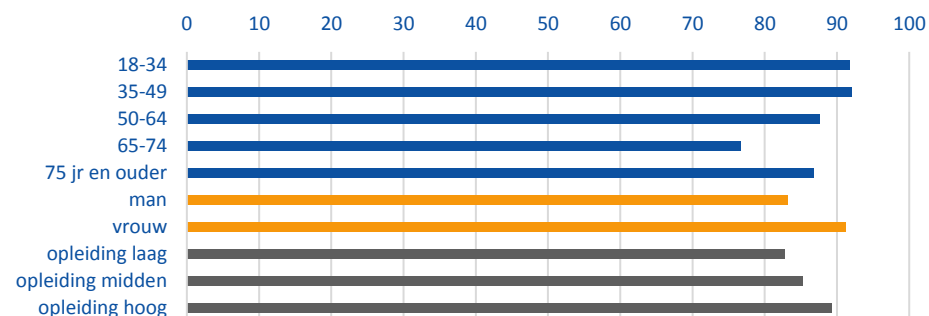
Zo zien we dat vrouwen en jongeren (18-34 jr) over het algemeen wat meer tevreden zijn over hun sociale contacten. Ook hoger opgeleiden geven vaker aan dat zij tevreden zijn met wie ze zien en hoe vaak ze hen zien. Deze groepen geven vaker aan dat ze bij mensen terecht kunnen en dat zij hun contacten niet oppervlakkig vinden. Geografisch gezien zijn mensen op het platteland en mensen in niet-krimpgebieden meer tevreden over hun sociale contacten.

Buurtcontacten

De ervaringen die mensen hebben in hun buurt zijn van groot belang voor hun gevoel van veiligheid en geborgenheid. Uit de paneluitvraag blijkt dat 83 procent van de inwoners van de provincie Groningen zich thuis voelt in zijn of haar buurt en 55 procent zich betrokken voelt bij de buurt. Deze betrokkenheid heeft voor een groot deel te maken met de echte contacten die mensen hebben met burens en buurtgenoten. Vooral mensen met een hogere opleiding en mensen in de stad hebben meer behoefte aan contacten in hun buurt.

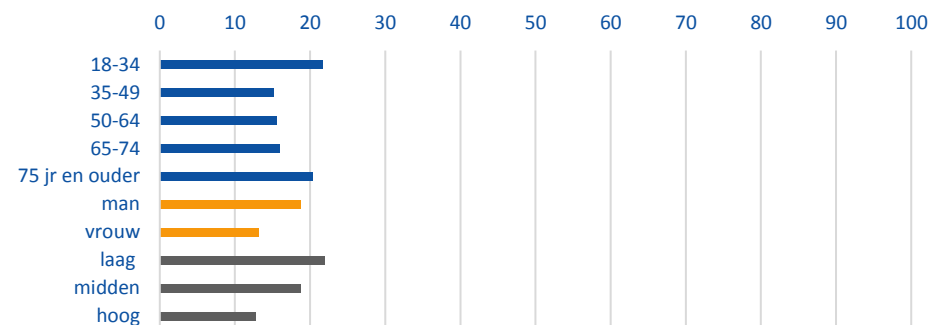
Er zijn mensen bij wie ik terecht kan

(% (helemaal) mee eens)

Mijn sociale contacten zijn oppervlakkig

(% (helemaal) mee eens)

Sociale veerkrachtmonitor Groningen – Sociale participatie

Iets minder dan 2/3 van de Groningers is lid van een club of vereniging

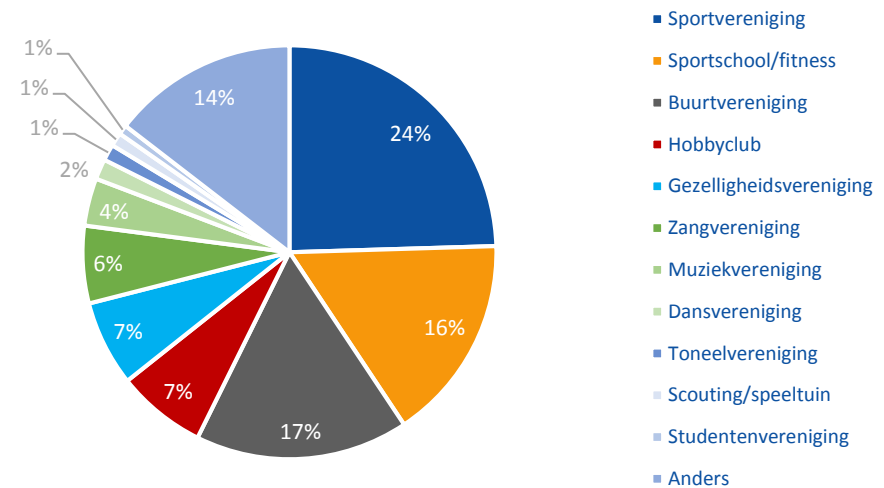
Het meedoen binnen een vereniging of een club zegt veel over de sociale contacten en samenhang in de samenleving (van der Houwen, 2010). Door het contact binnen deze organisaties ervaren meer mensen gevoel van ondersteuning en hulp. Het is ook vaak een goede afleiding wanneer het op andere vlakken van het leven minder goed gaat (Bekkers en de Graaf, 2002).

We hebben de leden van het Groninger Panel gevraagd of zij ook lid zijn van een vereniging of club. Hieruit blijkt dat 63 procent van de inwoners van de provincie Groningen lid is van een vereniging. Mensen zijn vooral lid van de sportvereniging of de sportschool. Ook de buurtvereniging trekt veel mensen. 80 procent van de Groningers komt ook minstens 1 keer per maand bij de vereniging waar ze lid zijn, 57 procent komt er minstens 1 keer in de week. Er lijkt dus sprake van relatief frequent bezoek en gebruik van het lidmaatschap.

Geen lid door tijdgebrek en onvoldoende behoefte

37 procent van de inwoners van Groningen is geen lid van een vereniging. Dit zou invloed kunnen hebben op hoe zij zich voelen over hun deelname in de maatschappij. Het is dan ook de vraag voorgelegd waarom zij geen lid zijn van een vereniging. De meerderheid geeft aan geen behoefte te hebben aan een vereniging of een club om gezamenlijk activiteiten mee te ondernemen. Ook geeft een deel van de panelleden aan dat zij het te druk hebben of dat hun gezondheid het niet toelaat mee te doen in een vereniging. Het is belangrijk aandacht te hebben voor de inwoners van Groningen die aangeven dat hun gezondheid het niet toelaat lid te worden, mensen die aangeven geen geld te hebben of niet weten hoe ze een lidmaatschap moeten verkrijgen.

Lidmaatschap van verenigingen of clubs onder inwoners van Groningen

Waarom geen lid?

53% geen behoefte

36% heeft geen tijd

10% slechte gezondheid

Sociale veerkrachtmonitor Groningen – Sociale participatie

Vooraf behoefte aan meer contact met vrienden

De meerderheid van de Groninger panelleden geeft aan tevreden te zijn met het contact met hun familie, vrienden en burens. Er is maar een kleine groep die aangeeft minder contact te willen hebben met hun familie, vrienden en burens. Het is van belang om de groep die **meer contact** zou willen hebben met familie, vrienden en burens verder te bekijken. Van de panelleden wil 14 procent meer contact hebben met familieleden, 22 procent zou meer contact willen hebben met vrienden en 6 procent wil meer contact met burens. Wanneer er beter in deze behoefte voorzien kan worden, zouden meer mensen kunnen participeren in hun sociale omgeving en meer hulp en steun kunnen ervaren.

Waarom lukt dit niet?

Panelleden hebben per groep kunnen aangeven waarom het ze niet lukt meer contact te hebben. Voor zowel burens, familie als vrienden bestaan verschillende redenen waarom het niet lukt contact te maken of te onderhouden. Bij familie blijkt vooral de afstand een belangrijke reden om geen contact te (kunnen) hebben, bij vrienden en burens speelt de eigen tijd een belangrijke rol. Ook geven veel mensen bij de burens aan dat ze niet weten waarom ze niet meer contact hebben.

Wanneer we over *geen tijd* spraken, bleek het ook van belang vooral onderscheid te maken tussen zelf geen tijd hebben, of dat de ander geen tijd had. Vooral dit laatste lijkt veel te spelen tussen ouders en kinderen.

Redenen om geen contact te hebben met sociale contacten

Afstand te groot	66%
Zelf geen tijd	38%
Beperking gezondheid	12%
Geen tijd anderen	5%

Zelf geen tijd	38%
Afstand te groot	37%
Beperking gezondheid	9%
Geen tijd anderen	5%

Zelf geen tijd	35%
Weet ik niet	21%
Ik weet niet hoe ik het moet aanpakken	16%
Andere leefstijl	10%

Sociale veerkrachtmonitor Groningen – Sociale participatie

Slotbeschouwing

De sociale contacten van mensen zijn de meest laagdrempelige en meest belangrijke vorm van participatie, die een positieve invloed heeft op de gezondheid en weerbaarheid van mensen (Steptoe & Diez Roux, 2008). De landelijke trends in sociale contacten laten zien dat de laatste jaren het contact met familie en vrienden redelijk stabiel is geweest en dat het virtuele contact een vlucht heeft genomen (CBS, 2017). De laatste decennia vindt het contact over grotere afstand plaats en lijkt het contact dichtbij, met de buren, te verminderen. Dat terwijl vanuit overheid en beleid wordt opgeroepen meer ondersteuning aan elkaar te bieden in informele netwerken (Linders, 2010). Sociale contacten en ondersteuning van deze contacten is in toenemende mate van belang.

In dit onderzoek geven de inwoners van Groningen hun visie op hun sociale contacten. Zij geven aan meer virtueel contact te hebben met hun familie en vrienden dan fysieke ontmoetingen, maar dat het contact met de buren juist vooral gaat om het elkaar fysiek ontmoeten. Voor 77 procent van de Groningse Panelleden is dit contact naar tevredenheid. Toch is 7 procent ontevreden met zijn of haar sociale contacten. Dit zijn vooral mensen met een lagere opleiding en mensen in de leeftijd van 65-74 jaar. Ook mannen zijn iets minder tevreden. Ongeveer tweederde van de panelleden heeft ook contacten via een vereniging of club.

Belemmeringen in de sociale contacten liggen vooral in de afstand tot elkaar, maar ook een gebrek aan tijd (zowel van zichzelf als van de ander) en beperkingen in gezondheid. In het contact met buren lijkt er een andere, meer sociale drempel, te liggen.

Wanneer mensen weinig sociale contacten in hun omgeving hebben, leidt dit vaker tot eenzaamheid (Winsemius et al., 2016). Eenzaamheid heeft niet alleen gevolgen voor de gezondheid, maar ook voor de positie van mensen in de maatschappij. Sociale participatie draagt juist bij aan de kracht van mensen, aan het gevoel van zelfwaardering en hun gezondheid. Dat een groot deel van de inwoners van Groningen in dit onderzoek blij zijn met de contacten om hun heen, is een positief resultaat. Toch is het van groot belang om te blijven kijken naar de meer kwetsbare groepen, zodat ook zij zich positief gedragen voelen in de samenleving.

Sociale veerkrachtmonitor

Met de Sociale Veerkrachtmonitor geven we inzicht in verschillende vormen van meedoen in de Groningse samenleving. We onderscheiden hierin sociaal vertrouwen en sociale participatie, maatschappelijk vertrouwen en maatschappelijke participatie en politiek vertrouwen en participatie in de lokale democratie. Deze publicatie geeft meer inzicht in de **sociale participatie** van Groningse inwoners.

Bronnen

Bekkers, R. en N.D. de Graaf, (2002). Verschuivende achtergronden van verenigingsparticipatie in Nederland. *Mens en Maatschappij*, 77(4), 338-360.

CBS (CBS). Sociale contacten en maatschappelijke participatie. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek. <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=82249NED&LA=NL>

Houwen, K. van der (2010). Lidmaatschappen en deelname in verenigingen. In: H. Schmeets (red.). *Sociale samenhang: Participatie, vertrouwen en integratie*. CBS, Den Haag/Heerlen, 41-52.

Linders, E. (2010). *De betekenis van nabijheid. Een onderzoek naar informele zorg in een volksbuurt*. Tilburg: Universiteit van Tilburg (proefschrift).

Steptoe, A. & Diez Roux, A.V. (2008). Happiness, social networks, and health. *BMJ*, 337, a2781.

Winsemius, A., Ballering, C. Scheffel, R. en Schoorl, R. (2016). *Wat werkt bij sociaal en gezond? Over de bijdrage van sociale factoren aan gezondheid*. Utrecht: Movisie.

Informatie

Sanne Visser

s.visser@sociaalplanbureaugroningen.nl

06 52888695

December 2017, Sociaal Planbureau Groningen